

METSÄTIETEELLISTEN TUTKIMUSJULKAISUJEN LUKIJATUTKIMUS

TUOMAS HEIRAMO

SUMMARY:

READERSHIP STUDY CONCERNING SCIENTIFIC FORESTRY PUBLICATIONS

Saapunut toimitukselle 28. 4. 1975

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Suomen Metsätieteellisen Seuran ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisemien tieteellisten tutkimusjulkaisujen käyttö ja merkitys tutkimustiedon levittäjinä. Samalla tavoitteeksi asetettiin julkaisupoliittisessa suunnittelussa tarvittavan tiedon hankinta. Aineisto kerättiin kahden postikyselyn avulla. Näistä ensimmäistä, lukijakyselyä, varten tutkittavien julkaisusarjojen jakelulistoilta poimittiin 200 julkaisujen vastaanottajaa käsittänyt näyte. Toista kyselyä, ammattimieskyselyä, varten poimittiin 200 ammattimiehen näyte siten, että sekä Suomen Metsänhoitajaliitto r.y:n että Metsäteknikkoliitto r.y:n jäsenistöstä poimittiin 100 henkilön näyte kummastakin. Vastausten palautusprosentti oli lukijakyselyssä 72 ja ammattimieskyselyssä 64.

Käytetyimmäksi sarjaksi osoittautui Folia Forestalia, josta myös esitettiin keskimäärin parhaat arviot. Erot eri julkaisusarjojen kesken eivät tutkittujen ominaisuuksien suhteen olleet kuitenkaan kovin suuria.

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA

Metsätieteellisillä tutkimusjulkaisuilla on Suomessa pitkät perinteet. Perustamisestaan vuodesta 1909 lähtien on Suomen Metsätieteellinen Seura toteuttanut tarkoitustaan muun ohessa toimittamalla julkaisuja. Tieteellinen julkaisutoiminta on ollut myös vuonna 1917 perustetun Metsäntutkimuslaitoksen eräänä keskeisenä tehtävänä. Suomen Metsätieteellisen Seuran julkaisema sarja Acta Forestalia Fennica ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisema Communicationes Instituti Forestalis Fenniae (Metsäntutkimuslaitoksen Julkaisuja) ovatkin olleet maamme metsätieteellisen julkaisutoiminnan tärkeinä väylinä koko itsenäisyysajamme ajan.

Molemmat mainitut yhteisöt ovat luonnollisesti ajan myötä joutuneet harkitsemaan julkaisutoimintansa kehittämistä. Acta Forestalia Fennica on koko ilmestymisensä ajan sisältänyt etupäässä Suomen metsätaloutta ja sen perusteita käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia. Sarja on ilmestynyt epä-säännöllisin väliajoin, ja vuodesta 1968 se on toimitettu niteinä, joista kukin käsittää vain yhden tutkimuksen. Metsäntutkimuslaitoksen Julkaisuja -sarjaa on toimitettu sekä 5—6 tutkimusta sisältävinä niteinä että yhden tutkimuksen käsittävinä eripainoksina. Julkaisutoiminnan kehittäminen on pyritty suuntaamaan siten, että edellä mainittujen tieteellisten sarjojen rinnalle on luotu uusia, tiedemiespiirien ulkopuolelle jääville tutkimustulosten hyödyntäjille tarkoitettuja sarjoja.

Vuonna 1926 Suomen Metsätieteellinen Seura alkoi julkaista Silva Fennica -sarjaa. Se ilmestyi vuoteen 1966 sarjajulkaisuna, ja vuoden 1967 alusta se muutettiin neljännesvuosittain ilmestyväksi aikakauskirjaksi, joka on sisältänyt lähinnä tieteellisiä artikkeleita ja lyhyehköjä tutkimuksia. Vastaavasti Metsäntutkimuslaitos aloitti vuonna 1962 Folia Forestalia -sarjan julkaisemisen. Siinä on esitetty pitkäaikaisten tutkimusten ennako- ja väliaikatuloksia etupäässä käytännön metsätalouden kannalta keskeisistä aiheista.

Julkaisusarjojen kehittämistyö ja koko metsätieteellinen julkaisupolitiikka on osaltaan perustunut niille yleisille käsityksille julkaisujen käyttäjäkunnan toiveista ja tarpeista, jotka kulloinkin ovat olleet vallitsevina. Seikkaperäisen tiedon puuttuessa nämä käsitykset on kuitenkin jouduttu muodostamaan melko epämääräisin perustein, mm. julkisten ja yksityisten alaa sivunneiden keskustelujen, ammattilehdistössä esitetyn kritiikin ja muiden lähinnä satunnaisten mielipiteenilmaisujen varaan. Systemaattista julkaisujen käyttäjäkunnan toiveita ja tarpeita koskevaa tietoa ei ole ollut käytettävissä. Tästä syystä Suomen Metsätieteellinen Seura ja Metsäntutkimuslaitos päättivät keväällä 1973 teettää julkaisemiaan tieteellisiä sarjoja koskevan lukijatutkimuksen.

Tässä yhteydessä on aiheellista viitata siihen yleiseen keskusteluun, jota tieteellistä julkaisutoimintaa koskevista kysymyksistä on viime aikoina käyty. Muiden muassa Valtion tiedeneuvosto puuttui tieteelliseen julkaisutoimintaan tiedepoliittisessa ohjelmassaan »Suomen tiedepolitiikan suuntaviivat 1970-luvulla». Tämä ohjelma julkaistiin helmikuussa 1973, ja siinä painotetaan tutkimustulosten julkistamisnopeuden lisäämistä, julkaisutoiminnan koordinoimista ja rationalisointia julkaisutoimintaan osoitettujen resurssien lisääntyessä. Tutkimustulosten julkistaminen tulee tiedeneuvoston mukaan nähdä osana itse tutkimusprosessia, ja tutkimuspanoksesta tulisi entistä suurempi osuus suunnata tieteellisen tiedon välittämistä palveleviin toimintoihin.

Olen kiitollinen Suomen Metsätieteellisen Seuran hallitukselle ja esimiehelleni, professori Viljo Holopaiselle siitä, että olen saanut tehdä tämän tutkimuksen, joka olennaisesti liittyy työtehtävääni Metsäntutkimuslaitoksessa. Käsikirjoituksen ovat lukeneet ja korjanneet professori Lauri Heikinheimo ja tohtori Veli-Pekka Järveläinen, joille esitän parhaat kiitokseni.

2. TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimus rajattiin koskemaan Suomen Metsätieteellisen Seuran ja Metsäntutkimuslaitoksen kustantamia julkaisusarjoja. Toinen merkittävä rajausta tehtiin, kun tutkimuksen ulkopuolelle päätettiin jättää sarjojen ulkomainen lukijakunta ja keskittyä ainoastaan kotimaisiin lukijoihin. Myöskään julkaisujen kirjastokäyttöä ei otettu tutkimuksessa huomioon.

Näin hahmotellun lukijatutkimuksen tarkoituksena on selvittää metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen käyttö ja merkitys tutkimustiedon levittäjinä ja hankkia samalla tietoa julkaisupoliittista suunnittelua varten.

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää eri julkaisujen käyttäjäryhmät, lukijoiden käyttötottumukset sekä käsitykset ja toivomukset julkaisuteknisistä kysymyksistä.

Tutkittaviksi sarjoiksi tulivat siten Suomen Metsätieteellisen Seuran julkaisemat sarjat *Acta Forestalia Fennica* ja *Silva Fennica* sekä Metsäntutkimuslaitoksen julkaisusarjat *Metsäntutkimuslaitoksen Julkaisuja* ja *Folia Forestalia*. Metsäntutkimuslaitoksessa on lisäksi julkaistu vuodesta 1971 tutkimusasiemien ja Suonenjoen metsänviljelyn koeaseman toimittamia monisteasuisia tiedonantosarjoja uutena yrityksenä saattaa tutkimustietoa käytännön metsämiesten ulottuville. Alustavan käsityksen saamiseksi siitä, miten tutkimuslaitos tässä on onnistunut, sisällytettiin tutkimukseen myös näitä monisteita koskevia kysymyksiä. Tiedonantosarjoja koskevia tuloksia ei kuitenkaan ole käsitelty tässä kirjoituksessa.

Tutkimus jaettiin kahdeksi osatutkimukseksi. Ensimmäinen osatutkimus, josta käytetään nimitystä *lukijakysely* ja johon vastanneita nimitetään *julkaisujen vastaanottajiksi* selvittää julkaisujen jakelulistoilta poimittujen tutkimusjulkaisujen käyttäjien mielipiteitä ja käsityksiä. Toisen osatutkimuksen vastaajajoukko edustaa maan metsäammattimieskuntaa (metsänhoitajia ja metsäteknikoita), ja sen mielipiteitä selvittäneestä kyselystä käytetään nimitystä *ammattimieskysely* ja siihen vastanneista nimitystä *ammattimiehet*.

3. TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ

3.1. PERUSJOUKOT JA OTOKSET

Lukijakysely

Tutkittavien julkaisusarjojen kotimaisia jakeluosoitteita oli kesäkuussa 1973 seuraavasti:

<i>Acta Forestalia Fennica</i> ¹⁾	502 kpl	(13.6 %)
<i>Folia Forestalia</i> ²⁾ — kaikkien numeroiden jakelu	473 kpl	
— osastokohtainen jakelu	500 kpl	
— yhteensä	973 kpl	(26.3 %)
<i>Silva Fennica</i> ³⁾ — tilaajia	318 kpl	
— muu jakelu	199 kpl	
— yhteensä	517 kpl	(14.0 %)
Metsäntutkimuslaitoksen Julkaisuja ⁴⁾		
— nidejakelu	303 kpl	
— eripainosjakelu	1 401 kpl	
— yhteensä	1 704 kpl	(46.1 %)
Yhteensä	3 696 kpl	(100.0 %)

Lukijakyselyn perusjoukon muodostivat julkaisusarjojen jakeluosoitteiden mukaiset vastaanottajat lukuunottamatta yleisiä ja laituskirjastoja. Koska sama vastaanottaja saattoi esiintyä useita kertoja osoitteistossa, eräät tutkijat jopa jokaisen neljän julkaisusarjan osoitteistoissa, on perusjoukon lukumäärä pienempi kuin edellä esitetty jakeluosoitteiden lukumäärä 3696.

Perusjoukosta poimittiin satunnaislukujen tauluja käyttäen 200 julkaisujen vastaanottajan otos. Otokseen tulleet vastaanottajat jakautuivat eri julkaisusarjojen vastaanottajiin seuraavasti:

<i>Acta</i>	32 kpl	(16 %)
<i>Folia</i>	51 kpl	(25 %)
<i>Silva</i>	32 kpl	(16 %)
MTJ	85 kpl	(43 %)
Yhteensä	200 kpl	(100 %)

1) Jäljempänä lyhennetty muotoon *Acta*
2) » » » *Folia*
3) » » » *Silva*
4) » » » MTJ

Ammattimieskysely

Ammattimieskyselyn perusjoukon muodostivat Suomen Metsänhoitajaliitto r.y:n ja Metsäteknikkoliitto r.y:n jäsenet. Metsänhoitajaliiton jäsenluettelona käytettiin Suomen Metsänhoitajat 1973 -matrikkeliä, jossa oli 2175 nimeä. Metsäteknikkoliiton jäsenluettelona käytettiin ao. liiton jäsenlehden postitusluetteloa, joka käsitti 4102 nimeä.

Otos poimittiin tasavälistä otantaa käyttäen siten, että sekä metsänhoitajista että metsäteknikoista poimittiin 100 henkilön otos. Ammattimieskyselyn otoksen suuruudeksi muodostui siten 200 ammattimiestä.

3.2. AINEISTON KERÄÄMINEN

Tutkimus toteutettiin postikyselynä. Lukijakyselyn kysymyslomaketta rakennettaessa tavoitteena pidettiin selvittää julkaisujen vastaanottajien mielipiteitä ja käsityksiä julkaisujen käyttökelpoisuudesta ja toimitustarpeista. Kyselylomakkeeseen sisällytettiin siksi nimenomaan sellaisia kysymyksiä, joihin vastaaminen edellytti julkaisujen melko hyvää tuntemista.

Ammattimieskyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa paitsi ammattimiesten tieteellistä julkaisutoimintaa koskevista mielipiteistä, myös heidän käsityksistään tutkimusjulkaisujen suhteellisesta merkityksestä metsäalan tiedonvälityskentässä.

Lukijakyselyn lomake muodostui ammattimiesten vastattavaksi lähetettyä kyselylomaketta laajemmaksi. Molemmissa lomakkeissa oli joukko yhteisiä kysymyksiä, joiden avulla voitiin tutkia, poikkeavatko metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen vastaanottajien mielipiteet ja käsitykset ammattimiesten vastaavista metsätieteellistä julkaisutoimintaa koskevista mielipiteistä ja käsityksistä.

Lukijakyselyn lomake postitettiin vastaanottajille elokuussa 1973 ja kehotuskirje kyselylomakkeen palauttamiseksi syyskuussa 1973. Ammattimiehille tarkoitettu kyselylomake postitettiin marraskuussa 1973 ja vastaava kehotuskirje joulukuussa 1973.

Määräaikaan mennessä palautettiin lukijakyselyn lomakkeita 145 kappaletta, joista yksi tyhjänä. Palautusprosentiksi muodostui siten 72. Ammattimieskyselyssä palauttivat metsäteknikot 60 kyselylomaketta, joista yhden tyhjänä, ja metsänhoitajat 71, joista kolme tyhjinä. Ammattimieskyselyn palautusprosentiksi jäi siten 64.

3.3. TULOSTEN LASKENTA JA YLEISTETTÄVYYS

Tulokset laskettiin erikseen julkaisujen vastaanottajia ja ammattimiehiä koskevista aineistoista ristiintaulukointia käyttäen. Tuloksia laskettaessa luokittelevina taustamuuttujina käytettiin vastaajien ikää, koulutusta, työnan-

tajaa, suoritusporrasta ja toimipaikan sijaintia. Tulokset esitetään kuitenkin ainoastaan vastaajien koulutuksen ja työnantajien mukaisesti luokiteltuina, koska muut taustatekijät eivät juuri selittäneet vastaajien mielipiteissä ja käsityksissä ilmenneitä eroja.

Tulosten yleistettävyyttä heikentävät erityisesti seuraavat seikat:

- 1) vastausten palautusprosentit jäivät melko mataliksi
- 2) ammattimieskyselyn tuloksia laskettaessa ei havaintoja painotettu, vaikka otantaosuus oli metsänhoitajilla ja metsäteknikoilla erilainen
- 3) tutkimus kohdistui ainoastaan julkaisusarjojen kotimaiseen lukijakuntaan
- 4) kirjastokappaleiden käyttö jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle

3.4. TAUSTATIETOJA VASTAAJISTA

Vastaajien ikärakenne

Vastaajien ikäjakaumat on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten ikärakenne.

Ikä Vuotta	Lukijakysely		Ammattimieskysely	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%
— 30	24	17	17	13
31—40	33	23	33	26
41—50	31	22	32	25
51—60	37	26	35	28
61—	19	13	9	7
Yhteensä	144	100	126	100

Jakaumat molemmissa kyselyissä olivat verrattain yhdenmukaiset. Huomio kiinnittyy niissä lähinnä siihen, että julkaisujen vastaanottajissa oli hieman enemmän yli 60 vuotiaita kuin ammattimieskunnassa keskimäärin. Tietoa menee julkaisujen muodossa siis suhteellisen runsaasti eläkeikäisellekin lukijakunnalle.

Koulutus

Taulukossa 2 on esitetty vastaajien jakautuminen koulutuksen mukaan.

Taulukko 2. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten koulutus.

Koulutus	Lukijakysely		Ammattimieskysely	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%
Metsäteknikko	4	3	59	47
Metsänhoitaja	80	56	61	48
Maat. metsät. kand.	11	8	2	2
Maat. metsät. lis.	2	1	1	1
Maat. metsät. tri	20	14	3	2
Muut	27	19	—	—
Yhteensä	144	100	126	100

Lukijakyselyn luokka »muut» sisälsi 24 akateemisen loppututkinnon suorittanutta ja yhden metsätyömiehen. Julkaisujen vastaanottajissa oli edustajia mm. filosofian, tekniikan, talous- ja yhteiskuntatieteiden aloilta. Lisäksi on huomattava, että luokka »muut» sisälsi kymmenen lisensiaatin tutkinnon suorittanutta tai väitellyttä henkilöä. *Julkaisujen vastaanottajien koulutus-taso on siis varsin korkea.*

Taulukko osoittaa todeksi myös sen, että *metsätieteellisiä tutkimusjulkaisuja ei jaeta juuri lainkaan metsäteknikkoportaaseen suoraan.*

Työnantaja

Työnantajansa mukaan vastaajat ryhmittäivät taulukon 3 osoittamalla tavalla.

Taulukko 3. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten työnantaja.

Työnantaja	Lukijakysely		Ammattimieskysely					
	Henkilöä	%	Henkilöä	%				
KÄYTÄNNÖN METSÄTALOUS: Yksityismetsätalouden edistämis- järjestöt Metsähallitus Metsäteollisuus	54	38	86	69				
TUTKIMUS JA OPETUS: Metsäntutkimus Yliopisto tai korkeakoulu Ammattikasvatustalouden alainen metsäopetus					35	24	15	12
MUUT								
Yhteensä	144	100	125	100				

Tutkimusjulkaisujen vastaanottajista runsas kolmas osa on käytännön metsätalouden palveluksessa, noin neljännes tutkimuksen ja opetuksen palveluksessa sekä runsas kolmannes muiden kuin metsätalouden työnantajien palveluksessa. Sen sijaan suurin osa ammattimiehistä on käytännön metsätalouden palveluksessa ja ainoastaan vähäinen osa tutkimuksen ja opetuksen sekä muiden kuin metsäalan työnantajien palveluksessa.

Suoritusporras

Vastaajat jakautuivat oman arvionsa perusteella eri suoritusportaisiin taulukosta 4 ilmenevällä tavalla.

Taulukko 4. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten suoritusporras.

Suoritusporras	Lukijakysely		Ammattimieskysely	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%
Toteuttava	13	9	49	39
Suunnitteleva	41	28	32	26
Johtava	86	60	44	35
Ei osaa sanoa	4	3	1	1
Yhteensä	144	100	126	100

Julkaistujen vastaanottajat kuuluvat ammattimiehiä useammin johtavaan portaaseen. Vastaanottajissa on myös tuntuvasti vähemmän toteuttavaan portaaseen kuuluvia kuin ammattimiehistä. Metsäteknikoiden suuri osuus ammattimiesnäytteessä ja vähäinen osuus vastaanottajanäytteessä ja julkaisujen jakelussa lienee ratkaisevin syy tähän. Sen sijaan suunnittelevaan portaaseen kuuluu lähes yhtä suuri osuus sekä julkaisujen vastaanottajista että ammattimiehistä.

Toimipaikan sijainti

Vastaanottajien toimipaikan maantieteellinen sijainti ilmenee taulukosta 5.

Taulukko 5. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten toimipaikan sijainti.

Toimipaikka	Lukijakysely		Ammattimieskysely	
	Henkilöä	%	Henkilöä	%
Helsingissä	79	55	20	16
Muussa kaupungissa tai kauppalassa	42	29	60	48
Kirkonkylässä tai maaseudulla	21	15	44	35
Tieto puuttuu	2	1	2	2
Yhteensä	144	100	126	100

Taulukosta ilmenee jälleen selvä epäsuhteisuus julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten välillä. Helsingissä, jossa työskenteli vain alle viidennes ammattimiehistä, toimii yli puolet julkaisujen vastaanottajista. Sitä vastoin

lähes puolet ammattimiehistä ja ainoastaan vajaa kolmannes julkaisujen vastaanottajista toimii muussa kaupungissa tai kauppalassa. Kirkonkylissä tai maaseudulla toimii ammattimiehistä runsas kolmannes, mutta julkaisujen vastaanottajista vain vajaa viidennes.

4. TUTKIMUKSEN TULOKSET

4.1. JULKAISUJEN KÄYTTÖ

4.1.1 Käytön yleisyys

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, mitä sarjoja vastaajat käyttävät ja myös saamaan valaistusta siihen, miten intensiivistä kunkin sarjan käyttö eri vastaajaryhmissä on. Kysymys esitettiin sekä lukija- että ammattimieskyselyssä. Vastausjakaumat ovat taulukossa 6.

Taulukko 6. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten metsätieteellisten julkaisusarjojen käyttö.

Käyttää	LUKIJAKYSELY % julkaisujen vastaanottajista				AMMATTIMIESKYSELY % ammattimiehistä			
	Acta	Folia	MTJ	Silva	Acta	Folia	MTJ	Silva
säännöllisesti	20	44	25	20	11	25	14	10
ajoittain	33	40	42	29	13	40	35	19
erittäin harvoin	28	10	16	30	34	15	31	20
ei lainkaan	4	1	3	4	42	20	20	51
ei käytettävissä ¹⁾	15	4	14	16	—	—	—	—
Yhteensä	100 (138)	100 (141)	100 (139)	100 (136)	100 (104)	100 (109)	100 (111)	100 (103)

¹⁾ Tämä vastausvaihtoehto oli vain lukijakyselyn lomakkeessa.

Käyttö oli selvästi aktiivisempaa julkaisujen vastaanottajien kuin ammattimiesten keskuudessa. Käytetyin sarja oli *Folia* molemmissa vastaajaryhmissä, ja toisella sijalla oli *MTJ*. Lukijakyselyn tuloksista voidaan päätellä, että milloin julkaisu oli käytettävissä, sitä myös käytettiin ainakin jossain määrin. Edelleen havaitaan, että Metsäntutkimuslaitoksen toimittamat julkaisusarjat olivat hieman aktiivisemmässä käytössä kuin Suomen Metsätieteellisen Seuran toimittamat sarjat.

Koulutus- ja työnantajaryhmittäisiä tuloksia tarkasteltaessa voitiin havaita, että julkaisujen käyttö lisääntyi siirryttäessä vähemmän koulutusta

saaneista korkeammin koulutettuihin ja käytännön metsätalouden tehtävissä toimivista korkeimman metsäopetuksen ja tutkimuksen parissa työskenteleviin. Näin oli asianlaita molemmissa vastaajaryhmissä.

Folian käyttö oli suhteellisesti runsainta vähiten koulutettujen ja käytännön metsätaloudessa työskentelevien vastaajien keskuudessa. Tutkimuksen mukaan 87 % ainoastaan metsänhoitajan tai metsäteknikon koulutuksen saaneista julkaisujen vastaanottajista ja samoin 87 % käytännön metsätalouden palveluksessa toimivista julkaisujen vastaanottajista ilmoitti käyttävänsä Foliaa säännöllisesti tai ajoittain, kun vastaavat osuudet muiden julkaisusarjojen kohdalla olivat MTJ 62 % ja 58 %, Silva 43 % ja 49 % sekä Acta 41 % ja 47 %. Ammattimieskyselyn tulokset olivat samankaltaisia. Niiden mukaan 61 % kaikista ammattimiehistä ja 47 % ainoastaan metsäteknikon koulutuksen saaneista ammattimiehistä ilmoitti käyttävänsä Foliaa säännöllisesti tai ajoittain. Vastaavat osuudet muiden sarjojen kohdalla olivat MTJ 48 % ja 46 %, Silva 25 % ja 7 % sekä Acta 17 % ja 4 %.

Ammattimieskyselyssä tiedusteltiin myös, käyttävätkö ammattimiehet neljän tutkittavan julkaisusarjan lisäksi muita metsätieteellisiä julkaisuja. Lisäksi heitä pyydettiin mainitsemaan, mitä muita julkaisuja he mahdollisesti käyttävät.

Ammattimiehistä ilmoitti 51 % käyttävänsä muita julkaisuja. Runsainta oli muiden julkaisujen käyttö metsätutkimuksen suorittaneiden ammattimiesten keskuudessa; 57 % metsänhoitajista ilmoitti käyttävänsä muita metsätieteellisiä julkaisuja, kun vastaava prosenttiluku oli metsäteknikoilla 40.

Käytännön metsätalouden palveluksessa olevista metsäammattimiehistä 46 % ilmoitti käyttävänsä muita julkaisuja. Korkeimman opetuksen tai tutkimuksen parissa työskentelevistä metsäammattimiehistä peräti 75 % ilmoitti käyttävänsä muita julkaisuja, joskin vastaajia tässä luokassa oli ainoastaan 12.

Nimeltä mainittujen »muiden metsätieteellisten julkaisusarjojen» tarkastelu osoitti, että tällaisina käytettiin muita useammin Metsätehon katsauksia ja tiedotuksia sekä Työtehoseuran julkaisuja. Yhtä usein vastaajat olivat kuitenkin maininneet metsäalan aikakauslehtiä, kuten »Metsän ja Puun», »Suomen Puutalouden», »Metsämiehen», tai »Puumiehen» tai tieteellisten tutkimusten perusteella laadittuja populaarijulkaisuja kuten »Leipä leveämäksi», »Koekentiltä koottua» tai »Uudistuva puutavaran mittaus».

4.12 Käyttötarkoitus

Kysymys julkaisujen käyttötarkoituksesta esitettiin ainoastaan tutkimusjulkaisujen vastaanottajille. Vastaukset on esitetty taulukossa 7.

Taulukko 7. Julkaisujen käyttö eri tarkoituksiin niiden vastaanottajien mukaan.

Käyttää	Acta	Folia	MTJ	Silva
	% julkaisujen vastaanottajista			
käytännön toimenpiteiden pohjaksi	12	31	17	10
esitelmien ja kirjoitusten lähdeaineistoksi	18	22	20	20
tutkimustiedon yleisseurantaan	47	36	43	45
muuhun	4	6	5	5
ei käytä lainkaan	19	5	15	21
Yhteensä	100 (135)	100 (137)	100 (136)	100 (132)

Kaikkien tutkittujen julkaisusarjojen yleisin käyttötarkoitus oli tutkimustiedon yleinen seuranta. Muita sarjoja useammin Foliaa käytettiin käytännön toimenpiteiden suunnitteluun.

Ainoastaan metsäteknikko- tai metsänhoitajakoulutuksen saaneet ja toisaalta käytännön metsätalouden palveluksessa työskentelevät julkaisujen vastaanottajat käyttivät kaikkia sarjoja muita vastaanottajia useammin käytännön toimenpiteiden perustana. Lähdeaineistona käyttö oli yleisintä opetuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevillä. Esitelmien ja kirjoitusten lähdeaineistona eri julkaisusarjat olivat miltei yhtä yleisesti käytettyjä.

Muun työnantajan kuin käytännön metsätalouden tai metsäopetuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevät julkaisujen vastaanottajat käyttivät Foliaa yhtä usein käytännön toimiansa perustana ja lähdeaineistona kuin metsätiedon yleiseen seurantaankin.

4.13 Käytön säännöllisyys ja lukemistapa

Julkaisujen käytön säännöllisyyttä tiedusteltiin lukijakyselyssä ja päädyttiin taulukossa 8 esitettyihin tuloksiin.

Taulukko 8. Julkaisujen käytön säännöllisyys niiden vastaanottajien mukaan.

Käyttää	Acta	Folia	MTJ	Silva
	% julkaisujen vastaanottajista			
säännöllisesti	37	60	38	38
tarvittaessa	30	25	29	24
satunnaisesti	16	11	17	18
ei lainkaan	18	4	16	20
Yhteensä	100 (139)	100 (140)	100 (135)	100 (136)

Julkaisujen vastaanottajat seurasivat julkaisuja joko säännöllisesti tai käyttivät niitä tiedonlähteinä tarvittaessa. Eniten säännöllisiä käyttäjiä oli Foliolla eli lähes puolet enemmän kuin muilla julkaisusarjoilla.

Kaikkien julkaisusarjojen säännöllisistä lukijoista huomattava osuus oli korkeamman koulutuksen saaneita tai korkeimman opetuksen ja metsäntutkimuksen parissa toimivia henkilöitä.

Lukijakyselyssä julkaisujen vastaanottajilta tiedusteltiin myös heidän tapaansa käyttää metsätieteellisiä tutkimusjulkaisuja, ts. luetaanko julkaisut kokonaan, vain tiivistelmäosa, tyydytäänkö pelkkään selailuun vai ainoastaan otsikkojen tai sisällysluettelojen läpikäymiseen. Luonnollisesti lukemistavan vaihtelu on riippuvainen kunkin julkaisun aiheesta, mutta saadut vastaukset antanevat kuitenkin viitteitä tyypillisestä lukemistavasta. Tulokset on esitetty taulukossa 9.

Taulukko 9. Julkaisujen vastaanottajien tapa lukea metsätieteellisiä tutkimusjulkaisuja.

Lukee	Acta	Folia	MTJ	Silva
	% julkaisujen vastaanottajista			
kokonaan	7	26	10	11
vain tiivistelmän	40	32	34	28
selailun	30	35	35	36
otsikot tai sisällysluettelon	7	5	8	8
ei lue lainkaan	16	3	14	18
Yhteensä	100 (134)	100 (136)	100 (130)	100 (130)

Tutkimusjulkaisut luettiin siis useimmiten selailun tai sitten niistä luettiin vain tiivistelmäosa. Folia luettiin muita julkaisuja useammin kokonaan.

4.14 Käytön toistuvuus ja lukijoiden määrä laitoksissa

Kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, käytetäänkö yhtä julkaisukappaleita muutaman kerran vaiko useammin, vai ovatko tutkimusjulkaisut käyttäjilleen vain kertakäyttötavaraa. Tämänkin kysymyksen vastaukset ovat luonnollisesti mitä suurimmassa määrin riippuvaisia kyseisen julkaisun aihepiiristä. Käytännön työvälineiksi tarkoitettuja taulukkojulkaisuja käytetään varmasti hyvinkin toistuvasti, jota vastoin lukijalleen etäisen aiheen sisältämä julkaisu jäänee parhaimmillaankin kertaselailun varaan.

Vastaukset on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 10. Saman julkaisukappaleen käytön toistuvuus julkaisujen vastaanottajien mukaan.

Käyttää	Acta	Folia	MTJ	Silva
	% julkaisujen vastaanottajista			
kerran	34	18	26	36
muutamia kertoja	41	46	45	36
useita kertoja	7	30	13	8
ei käytä lainkaan	19	4	16	20
Yhteensä	100 (133)	100 (136)	100 (131)	100 (130)

Yleisimmin julkaisuja käytettiin muutamia kertoja. Actaa ja Silvaa käytettiin lähes yhtä usein vain kerran. Kolmannes Folia vastaanottajista käytti julkaisua kuitenkin useita kertoja, ja tässä suhteessa se poikkesi selvästi muista sarjoista.

Kaikkia sarjoja usein käyttävät olivat useimmiten koulutukseltaan vähintään kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja Foliaan käyttäjiä lukuunottamatta toimivat korkeimman opetuksen tai metsätutkimuksen parissa. Foliaa usein käyttävät jakautuivat tasaisesti sekä käytännön metsätalouden, opetuksen ja tutkimuksen että muun kuin metsäalan työnantajan palveluksessa oleviin.

Niiltä lukijakyselyn kysymyslomakkeiden vastaanottajilta, joille julkaisut eivät tulleet henkilökohtaisesti postitettuna, tiedusteltiin, miten monta henkilöä heidän arvionsa mukaan käyttää tutkimusjulkaisuja heidän toimipaikoillaan. Tulokset on eritelty taulukossa 11.

Taulukko 11. Julkaisujen lukijamäärä laitoksissa.

	Acta	Folia	MTJ	Silva
Lukijoita keskimäärin	4,4	4,7	4,2	4,2

Tutkimusjulkaisuihin tutustui laitosvastaanottajissa siten keskimäärin neljästä viiteen lukijaa. Eroja eri sarjojen välillä ei juurikaan ollut havaittavissa.

4.15 Käyttö tutkimusaloittain

Sekä lukija- että ammattimieskyselyssä pyrittiin selvittämään, mitä aiheita käsitteleviä tutkimuksia vastaajat eniten lukevat. Vastajia pyydettiin numeroimaan tärkeysjärjestyksessä (luetuimmuusjärjestyksessä) kolme aihepiiriä, joita he ensisijaisesti julkaisuista lukevat. Vastausvaihtoehdot otettiin pääosin Metsätutkimuslaitoksen tutkimusosastoajottelusta, joka varsin hyvin kattaa metsällisten julkaisujen aihealan. Sen täydennykseksi lisättiin aihealueeseen kuitenkin »Metsätilastollinen vuosikirja», joka alan haku-teoksena luonteeltaan poikkeaa selvästi muista Folia Forestalia -sarjan julkaisuista. Samoin lisättiin vastausvaihtoehtoihin »kuutioimis- ja kapenemistaulukot sekä muuntoluvut», joilla voitiin olettaa olevan käyttöä nimenomaan käytännön tehtävissä toimiville, »tutkimusmenetelmiä koskeva aineisto», jonka otaksuttiin olevan lähinnä opetuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevien hyödyntämää sekä »luonnonsuojelua ja metsien moninaiskäyttöä koskeva aineisto».

Kun eri vastausvaihtoehtojen saamat luetuimmuusijot (I, II ja III) laskettiin yhteen, jakautuivat vastaukset taulukossa 12 esitetyllä tavalla:

Taulukko 12. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten tutkimusjulkaisuista lukema aineisto.

Aihe	Julkaistujen vastaanottajat	Ammattimiehet
	Lukee aihetta koskevia julkaisuja	
	% vastauksista	% vastauksista
Metsänarviointi, metsävarat ja metsätalouden suunnittelu	18	22
Metsänhoito	16	15
Metsätilastollinen vuosikirja	11	6
Luonnonsuojelu ja metsien moninaiskäyttö	11	9
Metsäekonomia ja puutavaran markkinointi	10	12
Metsä- ja puuteknologia	7	9
Kuutioimis- ja kapenemistaulukot sekä muuntoluvut ...	7	10
Suontutkimus	6	6
Tutkimusmenetelmät	5	1
Maantutkimus	3	2
Metsätuhot	3	4
Metsänjalostus	3	6
Yhteensä	100	100

Tehtäessä päätelmiä eri aihepiirejä koskevien julkaisujen käytöstä on pidettävä mielessä se vaikutus, mikä kullakin tutkimusalalla ilmestyneiden ja ilmestyvien julkaisujen määrällä saattaa olla annettuihin vastauksiin.

Tuloksia tarkasteltaessa todetaan, että ensinnäkin *julkaisujen vastaanottajien eri aiheita kohtaan osoittama mielenkiinto jakautui jonkin verran tasaisemmin eri aloille kuin ammattimiesten*. Lukijakyselyn luetuimman ja vähiten luetun aiheen ero oli 15 ja ammattimieskyselyn 21 prosenttiyksikköä.

Sekä julkaisujen vastaanottajat että ammattimiehet lukivat eniten metsänarvioimiseen, metsävaroihin ja metsätalouden suunnitteluun liittyvää aineistoa ja toiseksi eniten metsänhoitoon liittyviä julkaisuja.

Kolmannella sijalla lukijakyselyssä olivat Metsätilastollinen vuosikirja ja luonnonsuojelu sekä metsien moninaiskäyttö, ammattimieskyselyssä sitä vastoin metsäekonomia ja puutavaran markkinointi, joka lukijakyselyssä oli neljänneksi luetuinta aineistoa. Neljännellä sijalla ammattimieskyselyssä olivat erilaiset käytännön tarpeisiin laaditut taulukot.

Vähiten luettuna aineistona erottuu lukijakyselyssä maantutkimus, metsätuhot ja metsänjalostus omaksi ryhmäkseen. Ammattimiesten suosituimmuuslistan jälkipäässä ovat tutkimusten metodiikkaa koskettelevat julkaisut ja maantutkimus. Kaikessa tarkastelussa on huomattava, että erot seuraavaan suosituimmuusluokkaan ovat melko pieniä. Ilmeiseltä tuntuu myös, että juuri vähiten luettuja aloja, maantutkimusta, metsänjalostusta ja metsätuhoja on ehkä niukimmin käsitelty tutkittavina olleissa julkaisusarjoissa.

Kun julkaisuista luettavia aihepiirejä tarkastellaan eri tärkeyssijoittain, todetaan kuvan luetusta aineistosta olevan hyvin pitkälle edellä esitetyn kaltainen. Metsänarvioimista ja metsävaroja sekä metsänhoitoa koskevat julkaisut olivat luetuimpia sekä ensi- että toissijaisena aineistona lukijakyselyssä. Kolmanneksi luetuimpana erottui lukijakyselyssä sitä vastoin *luonnonsuojelua ja metsien moninaiskäyttöä koskeva aineisto*. Tämä viittaa siihen, että tällaista ainesta seurataan muun ammatillisesti keskeisemmän lisäksi täydentävää tietoa antavana.

Lukijakyselyn koulutusryhmittäisiä tuloksia tarkasteltaessa huomio kiinnittyi siihen, että muun kuin metsäalan tutkinnon suorittaneet julkaisujen vastaanottajat valitsivat metsävaratietojen jälkeen toiseksi ja kolmanneksi tärkeimmiksi aiheikseen metsäekonomiaan ja puutavaran markkinointiin liittyvän aineiston ja Metsätalustollisen vuosikirjan, joka siis näytti toimivan metsällisen informaation kanavana metsäalan ulkopuolella toimiville. Tätä käsitystä vahvisti selvästi myös työnantajataustan tarkastelu.

Vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneet ja korkeimman opetuksen ja metsätutkimuksen parissa työskentelevät julkaisujen vastaanottajat suuntasivat mielenkiintonsa tasaisemmin sisällöltään erilaatuisiin julkaisuihin kuin muut julkaisujen vastaanottajat. Erityisesti tutkimusmenetelmiä koskevaa aineistoa nämä lukivat toissijaisena, ilmeisesti oman erityisälänsä julkaisujen jälkeen, muita useammin.

Ammattimieskyselyssä lukemisesta saatu kuva ei suurestikaan poikennut lukijakyselyssä saadusta. Ehkä näkyvimpänä erona oli se, että 22 % metsätekniikoista ilmoitti lukevansa ensisijaisesti erilaisia käytännön työvälineiksi laadittuja taulukoita. Vastaava prosenttiluku metsänhoitajien kohdalla oli vain 2. Metsänhoitajien ensisijainen mielenkiinto jakautui jo useasti mainittujen metsänarviointi-metsävara-kysymysten ja metsänhoidon ohella metsätekniikan osalle. Jokaisen osuus oli noin viidennes vastanneista metsänhoitajista.

Ammattimieskyselyssä korostui myös metsänarvioimisen tuloksena saattujen metsävaratietojen merkitys metsätalouden palveluksessa toimivien ammattimiesten ensisijaisena aihepiirinä, 37 % tähän ryhmään kuuluvista ammattimiehistä oli merkinnyt nämä tärkeimmäksi lukemakseen tutkimusaineistoksi.

4.2. JULKAISUKIELI; JULKAISUJEN LUETTAVUUS JA KIELIASU

4.21 Julkaisukieli

Kysymyksellä pyrittiin selvittämään sekä julkaisujen vastaanottajien että ammattimiesten toivomuksia julkaisujen kielestä. Vaihtoehtoina esitettiin kokonaan suomenkielinen julkaisu, suomenkielinen julkaisu, jossa on

vieraskielinen tiivistelmä, vieraskielinen julkaisu suomenkielisin tiivistelmin sekä kokonaan vieraskielinen julkaisu. Vieraaksi kieleksi tässä ei luettu ruotsia. Ammattimieskyselyssä esitettiin lisäksi vastausvaihtoehto »ei osaa sanoa». Mieliäpidettä tiedusteltiin julkaisusarjoittain. Vastaukset on esitetty taulukossa 13.

Taulukko 13. Suosituin julkaisukieli julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten mukaan.

Sarja	suomenkielinen	suomenk. vierask. tiivistelmin	vierask. suomenk. tiivistelmin	vieraskielinen	ei osaa sanoa	Yht.
pitää parhaana vaihtoehtona % julkaisujen vastaanottajista						
Acta	14	50	35	1	—	100 (129)
Folia	28	66	6	0	—	100 (134)
MTJ	20	57	22	1	—	100 (126)
Silva	17	75	9	0	—	100 (126)
pitää parhaana vaihtoehtona % ammattimiehistä						
Acta	17	49	13	0	21	100 (108)
Folia	30	57	1	0	12	100 (110)
MTJ	32	47	8	0	14	100 (111)
Silva	17	53	5	1	24	100 (107)

Sekä lukijat että ammattimiehet pitivät parhaana kaikkien sarjojen osalta vaihtoehtoa, jossa julkaisu oli suomenkielinen ja varustettu vieraskielisellä tiivistelmällä. Ammattimiehet olivat julkaisujen vastaanottajia useammin yksinomaan suomenkielisen julkaisun kannalla. Julkaisujen vastaanottajat olivat ammattimiehiä alttiimpia kannattamaan vaihtoehtoa, jossa julkaisun pääosa oli vieraskielinen ja vain tiivistelmäosa suomenkielinen.

Kun vastauksia tarkastellaan julkaisusarjoittain, todetaan, että molemmissa kyselyissä, mutta aivan erityisen selvästi lukijakyselyssä Acta ja MTJ koettiin sarjoiksi, jotka muita paremmin voitaisiin toimittaa vieraskielisinä suomenkielisin tiivistelmin. Tämän perusteella voidaan olettaa, että näiden sarjojen luonne koettiin lähinnä kansainvälistä lukijakuntaa palvelevaksi. Voimakkaimmin haluttiin suomenkielisenä, joko yksinomaan tai vieraskielisellä tiivistelmällä varustettuna, pitää Folia ja sen jälkeen Silva.

Koulutus- ja työnantajaryhmittäisiä tuloksia tarkasteltaessa ilmeni, että julkaisujen vastaanottajat, jotka kannattivat vieraskielistä julkaisua suomenkielisin tiivistelmin kuuluivat koulutukseltaan vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneisiin ja työskentelevät korkeimman metsäopetuksen ja tutkimuksen parissa.

Ammattimieskyselyssä metsänhoitajat olivat valmiita suuntaamaan Actan ja jossain määrin myös MTJ:t tällä tavoin ulkomaiselle käyttäjäkunnalle metsäteknikoiden painottaessa kaikkien sarjojen pääosan toimittamista suomenkielellä.

Lisäksi pyrittiin selvittämään sekä julkaisujen vastaanottajien että ammattimiesten käsityksiä siitä, käytetäänkö nykyisin vierasta kieltä liikaa, sopivasti vai liian vähän. Vastausjakauma on esitetty taulukossa 14.

Taulukko 14. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten mielipiteet tutkimusjulkaisuissa käytetystä vieraan kielen määrästä.

Sarja	Vierasta kieltä käytetään				Yhteensä
	liikaa	sopivasti	liian vähän	ei osaa sanoa	
	% julkaisujen vastaanottajista				
Acta	20	52	7	22	100 (133)
Folia	18	66	1	15	100 (135)
MTJ	21	48	7	23	100 (134)
Silva	11	62	2	25	100 (126)
	% ammattimiehistä				
Acta	20	30	5	46	100 (108)
Folia	18	46	3	33	100 (110)
MTJ	18	39	5	37	100 (111)
Silva	13	32	4	51	100 (109)

Suurin osa julkaisujen vastaanottajista ja ammattimiehistä katsoi, että vierasta kieltä kaikissa sarjoissa käytetään nykyään sopivasti. Julkaisujen vastaanottajat olivat kuitenkin ammattimiehiä tyytyväisempiä nykyiseen tilanteeseen. Ammattimiehistä huomattava osa ei osannut sanoa mielipidettään tästä kysymyksestä. Julkaisujen vastaanottajat olivat tyytyväisimpiä Foliaan ja Silvaan, ammattimiehet Foliaan ja MTJ:hin.

Mielipiteet, joiden mukaan julkaisuissa käytetään liian vähän vierasta kieltä, kasautuivat molemmissa kyselyissä Actan ja MTJ:n osalle, joskin erot muihin sarjoihin olivat hyvin pieniä. Tätä mieltä olivat muita selvästi useammin opetuksen tai tutkimuksen palveluksessa toimivat julkaisujen vastaanottajat.

4.22 Suomen kielen vaikeus ja luettavuutta heikentävät tekijät

Kysymyksessä pyydettiin molempien kyselyiden vastaajilta arviota eri sarjoissa käytetyn suomen kielen vaikeudesta. Vastausjakaumat on esitetty taulukossa 15.

Taulukko 15. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten mielipiteet julkaisuissa käytetyn suomen kielen vaikeudesta.

Sarja	Julkaisuissa käytetty suomenkieli on					Yhteensä
	hyvin vaikeaa	melko vaikeaa	ei osaa sanoa	melko helppoa	hyvin helppoa	
	% julkaisujen vastaanottajista					
Acta	3	27	24	40	5	100 (131)
Folia	2	17	10	61	9	100 (138)
MTJ	3	24	21	47	5	100 (129)
Silva	2	13	28	41	6	100 (126)
	% ammattimiehistä					
Acta	5	22	47	23	4	100 (109)
Folia	0	26	27	41	5	100 (110)
MTJ	3	18	35	40	5	100 (111)
Silva	2	17	49	28	4	100 (109)

Ääri vaihtoehtojen kannatus oli verrattain vähäistä, ja lukijakyselyssä vastaukset kasautuivat kaikissa sarjoissa vaihtoehdolle »melko helppo». Julkaisujen vastaanottajat kokivat Foliaan tekstit helpoimmiksi ja Actan vaikeimmiksi. Ammattimieskyselyssä oli »ei osaa sanoa»-vastausten määrä jälleen varsin suuri. Metsätieteellisen Seuran julkaisemien sarjojen kohdalla se oli suurempi kuin Metsäntutkimuslaitoksen julkaisemien.

Koulutuksen lisääntyessä lukijakyselyssä metsäteknikko-metsänhoitajatasolta vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneisiin lisääntyi myös kaikkien sarjojen tekstiä melko helppona tai hyvin helppona pitävien määrä. Sama piti paikkansa MTJ:ja lukuunottamatta kaikkien sarjojen osalta ammattimieskyselyssä siirryttäessä metsäteknikoista metsänhoitajiin.

Vastaavasti lisääntyi tekstejä helppoina pitävien osuus ammattimieskyselyssä siirryttäessä käytännön metsätalouden palveluksessa olevista korkeimman opetuksen ja metsäntutkimuksen parissa työskenteleviin.

Kaikkia metsätieteellisiä tutkimusjulkaisuja yhteisesti koskevaa kysymyksenä lukijakyselyn vastaajilta tiedusteltiin, mikä taulukossa 16 mainituista tekijöistä heidän mielestään eniten heikentää julkaisujen luettavuutta.

Taulukko 16. Tutkimusjulkaisujen luettavuutta heikentävät tekijät julkaisujen vastaanottajien mukaan.

Luettavuutta heikentää/heikentävät eniten	% julkaisujen vastaanottajista
monimutkaiset lauseet	15
oudot tieteelliset termit	28
vierasperäiset ja sivistyssanat	4
tekstin liiallinen pituus	44
käsitteiden epäselvyys	9
Yhteensä	100 (124)

Vajaa puolet vastaajista koki tekstin liiallisen pituuden luettavuutta pahiten haittaavaksi tekijäksi, vajaa kolmannes piti tieteellistä terminologiaa tällaisena tekijänä ja vajaa kuudennes näki tekstin lauserakenteen monimutkaisuuden julkaisujen käytön esteeksi.

Tekstin liika pituus häiritsi muita vastaajaryhmiä enemmän ainoastaan metsäteknikon tai metsänhoitajan koulutuksen saaneita (53 %) ja käytännön metsätalouden palveluksessa toimivia julkaisujen vastaanottajia (58 %). Tämä olikin kaikissa koulutus- ja työnantajaryhmissä yleisin käytön este, lukuunottamatta muun kuin metsäalan tutkinnon suorittaneita ja muun kuin metsäalan työnantajan palveluksessa toimivia, jotka kokivat pahimmaksi julkaisujen käytön esteeksi oudot tieteelliset termit (39 ja 42 %). Tekstin liiallinen pituus haittasi kuitenkin selvästi vähemmän vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja korkeimman metsäoikeuden ja metsäntutkimuksen parissa työskenteleviä kuin metsänhoitajia ja metsäteknikoita tai käytännön metsätalouden palveluksessa olevia.

4.32 Tiivistelmien laatu

Aikaisemmin on jo todettu, että tutkimusjulkaisuja luetaan enimmäkseen selaillen tai sitten niistä luetaan ainoastaan tiivistelmäosa. Julkaisujen vastaanottajilta kysyttiin, ovatko tiivistelmät heidän mielestään hyvin laadittuja ja täyttävätkö ne siten tehtävänsä. Vastaukset ovat taulukossa 17.

Taulukko 17. Tiivistelmien laatu julkaisujen vastaanottajien mukaan.

Sarja	Tiivistelmät ovat					Yhteensä
	eritt. hyviä	melko hyviä	ei osaa sanoa	melko huonoja	eritt. huonoja	
	% julkaisujen vastaanottajista					
Acta	1	63	25	10	1	100 (130)
Folia	5	72	12	9	2	100 (137)
MTJ	3	65	21	11	0	100 (127)
Silva	3	56	29	13	0	100 (126)

Tiivistelmiä pidettiin pikemminkin hyvinä kuin huonoina. Folian tiivistelmät vaikuttivat tulosten valossa parhaimmilla, mutta Actan ja Silvan puutteellinen tunteminen, mikä on johtanut kantansa määrittelemättömien suureen osuuteen, vaikutti selvästi arvioinnissa syntyneisiin eroihin.

Actan ja Silvan osalta koulutuksen lisääntyminen näytti lisäävän tiivistelmiä kohtaan tunnettua tyytyväisyyttä, Folia ja MTJ:jen osalta ei tätä havaintoa voida tehdä. On kuitenkin huomattava, että vajaa kolmannes vastanneista enintään metsätutkinnon suorittaneista julkaisujen vastaanottajista ei osannut määritellä kantaansa Actan ja Silvan suhteen.

4.3 JULKAISUJEN SISÄLLÖN AJANKOHTAISUUS JA TÄRKEYS

Molemmissa kyselyissä tiedusteltiin, miten ajankohtaisia eri sarjoissa käsitellyt tutkimusaiheet vastaajien tiedontarpeiden kannalta ovat olleet ja miten tärkeitä aiheita julkaisuissa on käsitelty.

Taulukko 18. Sisällön ajankohtaisuus julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten mukaan.

Sarja	Julkaisujen sisältö on					Yhteensä
	hyvin ajankoh- tainen	melko ajankoh- tainen	ei osaa sanoa	melko vanhen- tunut	hyvin vanhen- tunut	
	% julkaisujen vastaanottajista					
Acta	8	46	35	10	2	100 (133)
Folia	33	54	11	1	1	100 (135)
MTJ	14	46	30	9	1	100 (128)
Silva	9	47	38	6	1	100 (127)
	% ammattimiehistä					
Acta	6	25	56	12	1	100 (107)
Folia	17	53	24	6	0	100 (109)
MTJ	12	43	33	12	0	100 (108)
Silva	9	23	57	10	0	100 (107)

Taulukosta 18 nähdään, että molemmissa kyselyissä vastausten suurin osa kasautui vaihtoehdon »melko ajankohtainen» kohdalle lukuunottamatta ammattimieskyselyssä Actaa ja Silvaa, joiden osalta yli puolet vastaajista ei osannut määritellä kantaansa.

Lukijakyselyssä vastaukset jakautuivat tasaisemmin kuin ammattimieskyselyssä. Sisällöltään ajankohtaisimpina pitivät julkaisujen vastaanottajat Foliaa, ja jopa kolmannes vastaanottajista katsoi sen sisällön olevan hyvin ajankohtaista. Hyvin tai melko ajankohtaisena piti julkaisujen vastaanottajista

Foliaa 87 % ja MTJ:ja 60 %. Vastaavat prosentit Actan ja Silvan osalta olivat 54 ja 56. *Kielteisiä arvioita esitettiin eniten Actasta, jonka sisällön 12 % vastaanottajista koki melko tai hyvin vanhentuneeksi.*

»Melko vanhentunut» -arvota ammattimieskyselyssä kuitenkin esiintyi kaikista sarjoista enemmän kuin lukijakyselyssä. Ajankohtaisimmiksi koettiin Folia ja MTJ, sitten tulevat Silva ja Acta, jota piti sisällöltään melko vanhentuneena tai hyvin vanhentuneena 13 % ammattimiehistä. Vastaava prosenttiluku MTJ:jen osalta oli 12, Silvan 10 ja Folian 6.

Kritiikkiä esittivät lukijakyselyssä Actasta muita enemmän metsänhoitaja-metsäteknikkotasoiset ja käytännön tehtävissä toimivat vastaanottajat, sitä vastoin MTJ:ja arvostelivat eniten vähintään kandidaatin tutkinnon suorittaneet ja korkeimman opetuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevät julkaisujen vastaanottajat.

Sekä julkaisujen vastaanottajilta että ammattimiehiltä tiedusteltiin myös heidän mielipidettään julkaisujen sisällön tärkeydestä. Taulukosta 19 nähdään, että *julkaisujen vastaanottajat olivat hieman tyytyväisempiä julkaisujen sisällön tärkeyteen kuin sen ajankohtaisuuteen.*

Taulukko 19. Sisällön tärkeys julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten mukaan.

Sarja	Julkaisujen sisältö on					Yhteensä
	hyvin tärkeä	melko tärkeä	ei osaa sanoa	melko hyödytön	täysin hyödytön	
	% julkaisujen vastaanottajista					
Acta	6	45	34	15	1	100 (128)
Folia	26	57	10	5	1	100 (134)
MTJ	12	48	29	10	1	100 (126)
Silva	7	46	32	14	1	100 (124)
	% ammattimiehistä					
Acta	6	27	53	15	0	100 (108)
Folia	26	41	24	9	0	100 (110)
MTJ	11	40	38	12	0	100 (111)
Silva	6	27	53	15	0	100 (108)

Ne vastaajat, jotka määrittivät kantansa kysymykseen, pitivät julkaisujen sisältöä useimmiten melko tärkeänä toimintatarpeilleen. Sekä julkaisujen vastaanottajista että ammattimiehistä neljännes piti Folian sisältöä jopa hyvin tärkeänä. *Folia koettiin molemmissa vastaajaryhmissä sarjaksi, joka parhaiten vastaa käyttäjien tarpeita.* Kääntäen voidaan todeta, että *Folia koettiin molemmissa kyselyissä selvästi harvemmin hyödyttömäksi kuin muut sarjat. MTJ oli molempien vastaajaryhmien mielestä toiseksi tärkein.* Seuran

sarjoista esitetyt arviot eivät juuri eronneet toisistaan. Seuran julkaisemien sarjojen arviointia vaikeutti ammattimieskyselyssä erityisen selvästi sarjojen puutteellinen tuntemus. Tämä johti siihen, että lukijakyselyssä kolmannes ja ammattimieskyselyssä yli puolet vastaajista ei osannut ilmaista mielipidettään näiden sarjojen sisällön tärkeydestä.

Koulutus- ja työnantajaryhmittäisiä tuloksia tarkasteltaessa havaittiin, että muun kuin metsäalan tutkinnon suorittaneista julkaisujen vastaanottajista ainoastaan 5 % piti julkaisusarjojen sisältöä täysin hyödyttömänä. Ammattimiehistä sitä vastoin ei yksikään ole arvioinut mitään sarjaa täysin hyödyttömäksi. Actan arvostelijat löytyivät lähinnä käytännön metsätalouden parissa työskentelevistä, joista 20 % piti sarjaa melko hyödyttömänä lukijakyselyssä ja 17 % ammattimieskyselyssä. Foliaan kohdistunut arvostelu tuli sen sijaan lähinnä korkeimman opetuksen ja tutkimuksen parissa työskenteleviltä; 12 % vastaanottajista ja 15 % ammattimiehistä piti sarjaa hyödyttömänä.

4.4. JULKAISUJEN ULKOASU

4.41 Painomenetelmä ja palstoitus

Julkaisujen ulkoasua koskevia kysymyksiä esitettiin ainoastaan lukijakyselyssä, koska juuri julkaisujen vastaanottajilla voitiin katsoa olevan riittävät edellytykset esittää näistä arvioita ja toivomuksia.

Painomenetelmää koskevalla kysymyksellä pyrittiin selvittämään kohopainon ja offset-menetelmän arvostuseroja. Vastaukset ilmenevät taulukosta 20.

Taulukko 20. Julkaisujen vastaanottajien asennoituminen julkaisujen painomenetelmään.

Katsoo, että	% julkaisujen vastaanottajista
kohopaino on parempi	16
menetelmillä ei ole eroa	54
offset-menetelmä on parempi	11
ei osaa sanoa	20
Yhteensä	100 (141)

Yli puolet julkaisujen vastaanottajista katsoi, ettei eri painomenetelmillä ole eroa. Tästä poikkeavia käsityksiä esittivät vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneet ja korkeimman opetuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevät. Heistä kolmannes katsoi, että kohopaino on parempi menetelmä. He ilmaisivat myös muita useammin mielipiteensä, sillä vain 9 % ei osannut ottaa kantaa asiaan.

Vastaukset tukevat siis käsitystä siitä, että kohopaino olisi suosiossa korkeamman koulutuksen saaneiden julkaisujen vastaanottajien keskuudessa ja että offset-menetelmä näiden mielestä taloudellisesta edullisuudesta huolimatta ei olisi sovelias metsätieteellisten julkaisujen painomenetelmäksi. *Valtaenemmistöllä, 85 %:lla julkaisujen vastaanottajista ei ole mitään offset-menetelmän käyttöön siirtymistä vastaan.*

Vastaanottajien mielipiteitä tiedusteltiin myös julkaisujen palstoituksesta, joka on sarjojen kustantajille ennen muuta taloudellinen kysymys. Kustannuskohdat ja tekstin luettavuus ovat puoltaneet kaksipalstaista ladontaa, mutta eräiden sarjojen perinteet ovat toisaalta edellyttäneet yksipalstaista käytäntöä sen kalleudesta huolimatta. Vastaukset ilmenevät taulukosta 21.

Taulukko 21. Julkaisujen vastaanottajien asennoituminen julkaisujen palstoitukseen.

Katsoo, että	% julkaisujen vastaanottajista
1-palstainen on parempi	28
1- ja 2-palstaisella ladonnalla ei ole eroa	34
2-palstainen on parempi	35
ei osaa sanoa	3
Yhteensä	100 (141)

Vajaa kolmannes julkaisujen vastaanottajista piti 1-palstaista käytäntöä parempana, runsas kolmannes asettui 2-palstaisen kannalle runsaan kolmannuksen katsoessa, ettei palstoituksella ole ladonnassa eroa. *70 %:lla julkaisujen vastaanottajista ei siis ole mitään 2-palstaista ladontakäytäntöä vastaan.*

Mielipiteet jakautuivat palstoitusta arvioitaessa varsin tasaisesti. Kaksipalstaisen käytännön suosijat löytyivät vähintään kandidaatin tutkinnon suorittaneista (39 %) ja muun kuin metsäalan tutkinnon suorittaneista (41 %) sekä korkeimman opetuksen ja metsäntutkimuksen parissa työskentelevistä (49 %).

4.42 Ulkoasun kokonaisuus

Taulukosta 22 käyvät ilmi julkaisujen vastaanottajien mielipiteet eri metsätieteellisten julkaisusarjojen ulkoasusta kokonaisuutena, kun huomioon on otettu julkaisujen kansi, painatus, taitto ja ladonta.

Taulukko 22. Julkaisujen vastaanottajien mielipiteet julkaisusarjojen ulkoasusta.

Sarja	Sarjan ulkoasu on					Yhteensä
	erittäin hyvä	melko hyvä	ei osaa sanoa	melko huono	erittäin huono	
	% julkaisujen vastaanottajista					
Acta	10	54	24	12	0	100 (128)
Folia	12	66	13	7	2	100 (135)
MTJ	6	44	27	20	3	100 (126)
Silva	6	58	29	7	0	100 (123)

Kaikkien sarjojen ulkoasua piti enemmistö julkaisujen vastaanottajista melko hyvänä. Vastaanottajat olivat siis useammin tyytyväisiä kuin tyytymättömiä julkaisusarjojen ulkoasuun. Parhaana pidettiin selvästi Foliaa, joka sai eniten sekä »erittäin hyvä»- että »melko hyvä»-arvosteluja. Negatiivisia »melko huono»- ja »erittäin huono»-arvioita on muita useammin esitetty MTJ:sta.

Eniten negatiivisia arvioita esittivät vähintään kandidaatin tutkinnon suorittaneet vastaajat kaikista sarjoista. Heidän arvionsa mukaan ulkoasultaan huonoin oli MTJ, jota 12 % luonnehti melko huonoksi ja 12 % erittäin huonoksi.

Tehtävä korkeimman opetuksen tai metsäntutkimuksen parissa näytti lisäävän kritiikkiä kaikkien sarjojen ulkoasua kohtaan. Melko huonoksi tai erittäin huonoksi arvioi näistä vastaajista MTJ:t 50 %, Actan 24 %, Folian 21 % ja Silvan 9 %. »Ei osaa sanoa»- vastausten määrä oli heidän keskuudessaan vähäinen. Käytännön tehtävissä toimivat ja muun kuin metsäalan työntekijän palveluksessa olevat olivat tyytyväisempiä kaikkiin sarjoihin, mutta myös epävarmempia muodostamaan mielipidettä sarjojen ulkoasun hyvydestä.

4.43 Eripainokset ja niteet

Metsäntutkimuslaitoksen Julkaisuja -sarjaa on toimitettu sekä eripainoksina, jotka käsittävät vain yhden julkaisun, että 5—6 julkaisun niteinä. Kun niteiden sisältämät julkaisut ovat käsitelleet hyvinkin erilaisia tutkimusaloja, on niteisiin kohdistettu kritiikkiä, jonka mukaan niihin sisältyy tiedon tarvitsijalle täysin hyödytöntäkin tietoa. Julkaisujen vastaanottajilta kysyttiin mielipiteitä niteiden ja eripainosten paremmuudesta. Tulokset ilmenevät taulukosta 23.

Taulukko 23. Julkaisujen vastaanottajien mielipiteet eripainos- ja nidekäytännöstä Metsän-tutkimuslaitoksen Julkaisuja -sarjassa.

Katsoo, että	% julkaisujen vastaanottajista
nide on parempi	13
käytäntö on samantekvä	24
eripainos on parempi	57
ei osaa sanoa	6
Yhteensä	100 (142)

80 % julkaisujen vastaanottajista piti eripainoksia niteitä parempina tai ainakin yhtä hyvinä kuin niteitä. Ilmeisesti niteillä olisi käyttöä ennen muuta kirjastoissa, mutta kirjastojakelu ei ulottunut tutkimuksen piiriin.

Koulutus- ja työnantajakohtaisia tuloksia tarkasteltaessa havaittiin, että eripainoskäytäntö sai muita vastaajaryhmiä voimakkaampaa kannatusta korkeimman opetuksen ja tutkimuksen parissa työskenteleviltä vastaajilta, joista 80 % piti eripainoksia niteitä parempina.

4.5 MIELIPITEET JULKAISUJEN PARANTAMISESTA

Sekä lukija- että ammattimieskyselyssä esitettiin vastaajille 13 ehdotusta metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen ulkoasun parantamiseksi ja niiden yleisen käyttökelpoisuuden lisäämiseksi. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, merkitsikö näiden ehdotusten toteuttaminen sarjojen muuttumista parempaan tai huonompaan suuntaan.

Saatujen vastausten voidaan katsoa antavan tietoa julkaisusarjojen vaihtoehtoisten parantamistoimenpiteiden kiireellisyydestä ja tärkeysjärjestyksestä. Vastausten jakaumat lukijakyselyssä käyvät ilmi taulukosta 24 ja ammattimieskyselyssä taulukosta 25.

Sekä julkaisujen vastaanottajat että ammattimiehet pitivät ehdotuksia joko huomattavana muutoksena parempaan tai ainakin muutoksena hieman parempaan suuntaan. Ainoan poikkeuksen teki molemmissa kyselyissä ehdotus graafisten esitysten vähentämisestä, jota 59 % julkaisujen vastaanottajista ja 40 % ammattimiehistä piti muutoksena huonompaan. Julkaisujen vastaanottajat ovat lisäksi jonkin verran kritisoineet julkaisujen kaksipalstaisuutta, 22 % piti tätä muutoksena huonompaan. Ehdotus, jonka mukaan tutkimustuloksia tulisi välittää käytännölle ensiksi vain tiivistelminä, joiden perusteella itse julkaisuja saisi tilata, ei sekään saanut julkaisujen vastaanottajien varauksetonta kannatusta, sillä 23 % koki tällaiset tiivistelmät muutokseksi huonompaan.

Kun tarkastellaan positiivisiksi koettuja parannusehdotuksia eri kyselyissä, todetaan, että julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten käsitykset metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen parantamistoimenpiteistä eivät suuresti poikenneet toisistaan.

Taulukko 24. Julkaisujen vastaanottajien arviot metsätieteellisten julkaisusarjojen parannusehdotuksista.

Parannusehdotus	Parannusehdotus on					Yht.
	huomatava muutos parempaan	muutos hieman parempaan	ei osaa sanoa	muutos hieman huonompaan	huomatava muutos huonompaan	
% julkaisujen vastaanottajista						
Kannet tulisi tehdä myy- vemmiksi	12	33	51	4	0	100 (136)
Kuvitusta tulisi lisätä ...	28	54	17	1	1	100 (137)
Värikuvia tulisi käyttää enemmän	30	40	28	1	1	100 (136)
Graafisia esityksiä tulisi vähentää	4	15	23	35	24	100 (136)
Julkaisut tulisi painaa 2- palstaisina	13	27	37	18	4	100 (137)
Ennakkotiedonantojen määrää tulisi lisätä ...	39	40	19	1	1	100 (137)
Tutkimustulosten välit- tämisenopeutta tulisi li- sätä	53	38	9	0	0	100 (139)
Ei-tieteellistä työtä teke- ville tulisi perustaa uusi yleistajuinen jul- kaisusarja	36	23	35	3	4	100 (137)
Tuloksia tulisi välittää käytännölle tiivistel- minä, joiden perusteel- la itse julkaisuja saisi tilata	31	23	23	16	7	100 (138)
Julkaisujen mainontaa tulisi lisätä	17	41	41	2	3	100 (136)
Julkaisuja tulisi jakaa maksutta	32	23	41	2	1	100 (136)
Käytännölle tulisi jakaa sarjojen aiheuutteloita tarpeellisten julkais- ujen tilaamiseksi	58	31	9	1	1	100 (136)
Kaikkiin julkaisuihin tu- lisi liittää erityinen kir- jastokortti	25	31	44	0	0	100 (137)

Taulukko 25. Ammattimiesten arviot metsätieteellisten julkaisusarjojen parannusehdotuksista.

Parannusehdotus	Parannusehdotus on					Yht.
	huomat- tava muutos parem- paan	muutos hieman parem- paan	ei osaa sanoa	muutos hieman huonom- paan	huomat- tava muutos huonom- paan	
% ammattimiehistä						
Kannet tulisi tehdä myy- vemmiksi	9	38	49	2	2	100 (117)
Kuvitusta tulisi lisätä ...	34	45	21	0	0	100 (118)
Värikuvia tulisi käyttää enemmän	32	36	31	2	0	100 (121)
Graafisia esityksiä tulisi vähentää	4	23	32	29	11	100 (115)
Julkaisut tulisi painaa 2- paltaisina	3	17	70	8	3	100 (116)
Ennakkotiedonantojen määrää tulisi lisätä ...	35	36	26	2	1	100 (119)
Tutkimustulosten välit- tämisenopeutta tulisi li- sätä	48	33	18	1	0	100 (116)
Ei-tieteellistä työtä teke- ville tulisi perustaa uusi yleistajuinen jul- kaisusarja	47	18	34	2	0	100 (119)
Tuloksia tulisi välittää käytännölle tiivistel- minä, joiden perusteel- la itse julkaisuja saisi tilata	41	22	27	7	3	100 (116)
Julkaisujen mainontaa tulisi lisätä	19	38	37	3	4	100 (117)
Julkaisuja tulisi jakaa maksutta	46	17	31	4	3	100 (118)
Käytännölle tulisi jakaa sarjojen aiheuutteloi- ta tarpeellisten julkai- sujen tilaamiseksi ...	61	28	10	0	1	100 (119)
Kaikkiin julkaisuihin tu- lisi liittää erityinen kir- jastokortti	25	20	55	0	0	100 (116)

Kun »huomattavaa muutosta parempaan»- ja »muutosta hieman parempaan»-vastaukset yhdistettiin, *pitivät julkaisujen vastaanottajat tärkeimpänä parannuksena tutkimustulosten välittämisenopeuden lisäämistä (91 %) ja toiseksi tärkeimpänä ehdotusta julkaisusarjojen aiheuutteloiden toimittamisesta käytännölle julkaisutilausten perustaksi (89 %)*. Samat ehdotukset koettiin myös ammattimiesten keskuudessa parhaimmiksi, tosin päinvastaisessa järjestyksessä prosenttiluvuin 89 ja 81.

Neljä seuraavaksi positiivisinta muutosesitystä oli molempien vastaajaryhmien mielestä samoja: kuvituksen lisääminen, ennakkotiedonantojen määrän lisääminen, värikuvien käyttäminen nykyistä enemmän ja uuden yleistajuisen julkaisusarjan luominen niille tutkimustulosten hyödyntäjille, jotka eivät tee varsinaista tieteellistä työtä. Näiden ehdotusten kannatusprosentit vaihtelivat lukijakyselyssä 82:sta 59:ään ja ammattimieskyselyssä 79:stä 65:een.

Muiden parannusehdotusten osalta voitiin todeta, että kirjastokortin käyttöönotto oli julkaisujen vastaanottajille tärkeämpää kun ammattimiehille. Julkaisujen jakaminen maksutta ei merkinnyt olennaista parannusta kummallekään vastaajaryhmälle, ei myöskään julkaisujen mainonnan lisääminen. Toisaalta aiheuutteloiden levittämistä tilausten tekemiseksi, joka koettiin molemmissa ryhmissä erittäin tärkeäksi parannukseksi, voidaan tässä yhteydessä pitää eräänlaisena mainontana. *Julkaisusarjojen kansien ulkonäkö, »myyvyys», ei tuntunut olevan kovinkaan keskeinen tekijä kummankaan vastaajaryhmän mielestä.*

Vastausten tarkastelu koulutus- ja työnantajaryhmittäin ei olennaisesti muuttanut edellä hahmoteltua kuvaa. Kuitenkin jo useasti esillä olleet taustaryhmät, vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneet ja korkeimman opetuksen ja tutkimuksen parissa työskentelevät olivat muita ryhmiä pidättyväisempiä eräiden suoranaisesti käytäntöä palvelemaan tähdättyjen parannusesitysten suhteen. Näitä ovat ennen muuta tiivistelmien toimittaminen käytännölle ja käytännölle tarkoitetun yleistajuisen julkaisusarjan luominen.

Lisäksi ammattimieskyselyssä metsäteknikot asettuivat yleisesti kannattamaan julkaisujen ilmaisjakelua.

4.6 JULKAISUJEN ERILAISTAMINEN ERI LUKIJARYHMILLE

Lukijakyselyssä tiedusteltiin asennoitumista metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen erilaistamiseen eli tarkoitukselliseen kohdentamiseen eri käyttäjäryhmille. Erilaistamisen suotavuutta koskeva vastausjakauma on esitetty taulukossa 26.

Taulukko 26. Julkaisujen vastaanottajien asennoituminen metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen erilaistamiseen eri käyttäjäryhmillä.

	% julkaisujen vastaanottajista
pitää erilaistamista suotavana	82
ei pidä erilaistamista suotavana	7
ei osaa sanoa	11
Yhteensä	100 (141)

Pääosa julkaisujen vastaanottajista piti erilaistamista suotavana.

Koulutusryhmittäisten tulosten tarkastelu osoitti, että erilaistamista vastusti 15 % vähintään metsätieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneista julkaisujen vastaanottajista ja 6 % enintään metsänhoitajan tutkinnon suorittaneista vastaanottajista. »Ei osaa sanoa»-mielipiteiden osuus oli jälkimmäisessä ryhmässä 7 % ja edellisessä 6 %. Muun kuin metsäalan tutkinnon suorittaneista ei yksikään vastaaja asettunut vastustamaan erilaistamista, mutta 27 % ei osannut esittää mielipidettään.

Niiltä vastaajilta, jotka pitivät erilaistamista suotavana, tiedusteltiin lisäksi, mille kolmesta julkaisujen käyttäjäryhmästä (tutkijat, metsäammattimiehet, metsänomistajat) mikin julkaisusarja tulisi kohdentaa. Kysymyksessä kehoitettiin vastaajia pitämään lähtökohtanaan eri julkaisusarjojen nykyistä luonnetta. Tästä syystä vastausjakauma, joka ilmenee taulukosta 27, heijastaa myös julkaisujen vastaanottajien käsitystä tutkittavien sarjojen nykyisestä erilaistumisesta.

Taulukko 27. Erilaistamiseen myönteisesti asennoituvien julkaisujen vastaanottajien mielipiteet eri sarjojen kohdentamisesta erilaisille lukijaryhmille.

Sarja	Olisi kohdennettava			Yhteensä
	tutkijoille	ammattimiehille	metsänomistajille	
	% julkaisujen vastaanottajista			
Acta	85	13	2	100 (104)
Folia	10	80	10	100 (110)
MTJ	50	48	3	100 (103)
Silva	28	55	17	100 (102)

Näin hahmottuvassa roolikuvassa *Acta oli erittäin selvästi tutkijoita palveleva sarja, Folia suuntautui yhtä selvästi ammattimieskuntaan päin, MTJ:t nähtiin palvelemissa sekä tutkijoita että ammattimiehiä ja Silva painottui myös melko selvästi ammattimiesten sarjaksi.* Metsänomistajakunta jäi näiden ar-

vioiden mukaan selvästi ilman omaa sarjaansa. Tutkituista lähimmäksi metsänomistajia tuli Silva ja sen jälkeen Folia.

Koulutus- ja työnantajaryhmittäisissä tuloksissa ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja.

4.7 TUTKIMUSTIETO JA MUU METSÄALAN TIEDONVÄLITYS

4.7.1 Tutkimustiedon merkitys ja saantimahdollisuudet

Ammattimieskyselyssä pyydettiin vastaajien mielipidettä tutkimustiedon merkityksestä yleensä metsäammattimiehelle hänen työssään. Vastausjakauma on esitetty taulukossa 28.

Taulukko 28. Ammattimiesten mielipiteet tutkimustiedon merkityksestä.

Tutkimustiedon merkitys metsäammattimiehelle hänen työssään on	% ammattimiehistä
hyvin suuri	55
melko suuri	40
ei osaa sanoa	4
melko pieni	2
hyvin pieni	0
Yhteensä	100 (121)

Yli puolet ammattimiehistä arvioi tutkimustiedon merkityksen hyvin suureksi ja 95 % hyvin tai melko suureksi. Tästä voidaan päätellä, että metsäammattimieskunnan keskuudessa tutkimustietoa sinänsä arvostetaan suuresti.

Ammattimiehiltä tiedusteltiin myös, katsovatko he omaavansa riittävästi mahdollisuuksia saada haluamaansa tutkimustietoa. Mielipiteiden prosenttijakauma on taulukossa 29.

Taulukko 29. Ammattimiesten mielipiteet mahdollisuuksista saada haluamaansa tutkimustietoa käyttöönsä.

Katsoo, että	% ammattimiehistä
mahdollisuuksia on riittävästi	43
ei osaa sanoa	7
mahdollisuuksia ei ole riittävästi	50
Yhteensä	100 (123)

Ammattimiesten näkemykset asiasta menivät selvästi ristiin. *Vajaa puolet katsoi omaavansa mahdollisuuksia riittävästi, mutta enemmistö oli sitä mieltä, että mahdollisuuksia tutkimustiedon saantiin ei ole riittävästi.*

Metsäteknikoista 69 % ja metsänhoitajista 32 % katsoi, että haluttua tutkimustietoa ei saa riittävästi. Vastaavasti 60 % käytännön metsätalouden palveluksessa toimivista oli tätä mieltä, jota vastoin ainoastaan 7 % korkeimman opetuksen ja tutkimuksen parissa katsoi jääneensä ilman tutkimustietoa. Muun työnantajan kuin metsätalouden palveluksessa työskentelevien mielipiteet jakautuivat lähes samoin kuin koko vastaajajoukonkin.

4.72 Tutkimustiedon käyttöä haittaavat tekijät ja puutteet tutkimustiedon välityksessä

Ammattimiehiltä tiedusteltiin, mikä seikka eniten haittaa tutkimustiedon tehokasta käyttöä. Esitetyt vastausvaihtoehdot ja vastausten prosenttijakaumat ovat taulukossa 30.

Taulukko 30. Ammattimiesten mielipiteet tutkimustiedon tehokasta käyttöä haittaavista tekijöistä.

Pahin tehokkaan käytön este on, että	% ammattimiehistä
tieto on liian vaikeatajuisessa muodossa	20
tietoa ei tarjota riittävästi sitä tarvitseville	33
monista tärkeistä kysymyksistä ei ole tietoa ...	35
jokin muu tekijä	12
Yhteensä	100 (120)

Mielipiteet jakautuivat siis sangen tasaisesti kolmen esitetyn vastausvaihtoehdon kesken. »Jokin muu»-vaihtoehdon valinneet eivät yleensä selvittäneet, mitä olivat tarkoittaneet.

Koulutustaustan tarkastelu osoitti, että metsäteknikot metsänhoitajia useammin (47 % vs. 20 %) olivat sitä mieltä, että tietoa ei tarjota riittävästi. Metsänhoitajat olivat sen sijaan teknikoita useammin (44 % vs. 25 %) sitä mieltä, ettei monista tärkeistä kysymyksistä ole olemassa tietoa.

Ammattimieskyselyssä esitettiin vastaajille kymmenen eri metsäalan tiedonvälityksen muotoa ja kehoitettiin heitä arvioimaan, mistä nykyään valitsee puutetta. Tulokset ovat taulukossa 31.

Taulukko 31. Puutteet metsäalan tiedonvälityksessä ammattimiesten mukaan.

Tiedonvälitysmuoto	Ammattimiehet kokevat					Yht.
	hyvin suurta puutetta	melko suurta puutetta	ei osaa sanoa	tuskin lainkaan puutetta	ei lainkaan puutetta	
% ammattimiehistä						
Metsälehden tapaisista ammattiväen sanomalehdistä	8	23	19	44	7	100 (123)
Metsä- ja Puu-lehden tapaisista ammattiväen aikakauslehdistä	5	26	26	38	6	100 (121)
Metsäalan radio-ohjelmista	17	50	18	10	5	100 (120)
Metsäalan televisio-ohjelmista	39	43	14	2	2	100 (122)
Tieteellisistä tutkimusjulkaisuista	4	20	41	32	3	100 (121)
Yleistajuisista tutkimusjulkaisuista	26	48	20	6	0	100 (122)
Suorista yhteyksistä tutkijoihin	20	29	37	11	3	100 (121)
Valokuva-, elokuva- yms. aineistosta	19	27	46	7	1	100 (123)
Ammattikirjallisuudesta	6	43	22	26	3	100 (122)
Jatkokoulutusmahdollisuuksista	20	40	15	23	2	100 (123)
Muusta tiedonvälityksestä	16	6	74	3	1	100 (68)

Kun eri tiedonvälitysmuodoista koetun puutteen määrää arvioidaan yhdistämällä »hyvin suurta puutetta» ja »melko suurta puutetta»-mielipiteet, todetaan, että suurimmaksi puute koettiin metsäalan televisio-ohjelmista (82 %), yleistajuisista tutkimusjulkaisuista (74 %) ja metsäalan radio-ohjelmista (67 %). Näistä kahden ensiksi mainitun kohdalla päinvastaisten mielipiteiden, »ei ole puutetta», osuus on myös pienin, 4 % ja 6 %. Seuraavaksi eniten puutetta koettiin vallitsevan jatkokoulutusmahdollisuuksista (60 %), yhteyksistä tutkijoihin (49 %), ammattikirjallisuudesta (49 %) ja valokuva-, elokuva- yms. aineistosta (46 %).

Kysymystä positiiviselta puolelta tarkasteltaessa voitiin havaita, että vähiten puutetta ammattimiehet kokivat vallitsevan alan sanomalehdistä, aikakauslehdistä ja tieteellisistä tutkimusjulkaisuista.

Saadut vastaukset osoittivat, että metsäalan ammattilehdistö tuntuu täyttävän tehtävänsä melko hyvin ammattimiesten mielestä. Samalla

vahvistui metsäväen Oy Yleisradio Ab:n metsäohjelmapolitiikasta omaksuma ja usein esille tuoma kielteinen kuva.

Metsätieteellisten tutkimusjulkaisujen osalta todettiin selvästi, että itse tieteellisistä julkaisuista ei puutetta koettu, sen sijaan niistä laadittuja yleis-tajuisia esityksiä tarvittaisiin kipeästi entistä enemmän.

Puutteen kokeminen näytti olevan selvästi koulutuksesta siten riippuvais-ta, että metsätieteellisiä tutkimusjulkaisuja lukuunottamatta metsäteknikot kokivat kaikesta muusta tiedonvälityksestä puutetta enemmän kuin metsänhoitajat. Muita tiedonvälitysmuotoja selvempänä tämä ero tuli näkyviin jatko-koulutusmahdollisuuksia arvioitaessa. Metsäteknikoista 36 % koki puutteen hyvin suureksi ja 42 % melko suureksi. Vastaavat prosenttiluvut ovat met-sänhoitajilla 6 ja 38.

4.73 Eri tiedonlähteiden merkitys

Sekä lukija- että ammattimieskyselyssä tiedusteltiin lopuksi, miten tärkeitä eri metsällisen tiedonvälityksen lähteet ovat olleet julkaisujen vastaanottajille ja ammattimiehille heidän työssään. Vastausjakaumat esitetään taulukossa 32.

Yhdistämällä jälleen positiiviset vastaukset todetaan, että julkaisujen vastaanottajien kolme tärkeintä tiedonlähdettä olivat ammattikirjallisuus (91 %), tieteelliset tutkimusjulkaisut (88 %) ja ammattilehdet (87 %). Ammattimiehillä vastaavat tiedonlähteet olivat ammattilehdet (96 %), ammattikirjallisuus (92 %) ja jatkokoulutus (86 %). Metsätieteelliset tutkimusjulkaisut olivat ammattimiehille selvästi vähemmän tärkeitä tiedonlähteitä kuin julkaisujen vastaanottajille, mikä aiheutuu jo perusjoukkojen rajaamisesta.

Molempien vastaajaryhmien käsitykset radiosta, televisiosta ja päivälehdistä luettelon vähiten merkityksellisinä metsäalan tiedonlähteinä olivat yh-denmukaiset. Nämä kolme erottuivatkin muista esitetyistä tiedonlähteistä omaksi ryhmäkseen, jonka merkitys näytti kuitenkin olevan ammattimiehille suurempi kuin julkaisujen vastaanottajille.

Muun kuin metsäalan tutkinnon suorittaneille ja muun työnantajan kuin käytännön metsätalouden tai korkeimman metsäopetuksen ja metsäntutkimuksen palveluksessa työskenteleville radio, televisio ja päivälehdistö olivat kuitenkin selvästi tärkeämpiä tiedonlähteitä kuin muille vastaajaryhmille molemmissa ky-selyissä. Ammattimieskyselyn osalta voitiin lisäksi todeta, että metsäteknikot pitivät metsänhoitajia useammin sekä radiota että televisiota tärkeänä tiedon-lähteenä. Sekä metsäteknikot että metsänhoitajat kokivat television tärkeäm-mäksi metsällisen tiedon lähteeksi kuin radion.

Metsäretkeilyjen merkitys tiedonlähteenä näytti vähenevän metsäalan koulutuksen lisääntyessä. Päinvastoin oli metsätieteellisten tutkimusjulkai-sujen laita. Molempien kyselyjen mukaan korkeamman metsäalan koulutuk-sen saaneet pitivät julkaisuja tärkeämpänä tiedonlähteenä kuin vähemmän

koulutusta saaneet. Poikkeuksena olivat muun kuin metsäalan koulutuksen saaneet julkaisujen vastaanottajat, joille tutkimusjulkaisut olivat lähes yhtä tärkeitä kuin metsänhoitaja-metsäteknikko -tasoisille vastaajillekin (85 % vs. 86 %).

Tutkimusjulkaisut olivat korkeimman metsäopetuksen ja metsäntutki-muksen parissa työskenteleville selvästi molempien kyselyiden mukaan tär-keämpi tiedonlähde kuin muiden työnantajien palveluksessa toimiville. Kor-keimman metsäopetuksen ja metsäntutkimuksen parissa työskentelevistä julkaisujen vastaanottajista 97 % katsoi julkaisut tärkeiksi, ammattimiehistä 93 %. Samat ryhmät pitivät molemmissa kyselyissä kuitenkin aivan yhtä tärkeänä metsäalan ammattikirjallisuutta yleensä.

Taulukko 32. Julkaisujen vastaanottajien ja ammattimiesten arviot eräiden metsäalan ammatti-tietoa välittävien tiedonlähteiden tärkeydestä.

Tiedonlähde	Julkaisujen vastaanottajat/ammattimiehet pitävät					Yht.
	hyvin tärkeänä	melko tärkeänä	ei osaa sanoa	melko merkityksettömänä	hyvin merkityksettömänä	
	% julkaisujen vastaanottajista					
Radio	2	14	3	48	33	100 (138)
Televisio	3	13	5	44	35	100 (139)
Ammattilehdet	45	42	5	5	7	100 (139)
Esitelmätilaisuudet	14	51	11	20	4	100 (141)
Metsäretkeilyt	21	52	10	11	5	100 (141)
Metsätieteelliset tutki-musjulkaisut	45	43	4	8	1	100 (142)
Päivälehdet	10	35	6	41	7	100 (141)
Jatkokoulutustilaisuudet	37	32	15	11	4	100 (122)
Ammattikirjallisuus	49	42	4	4	1	100 (139)
Omat kokemukset	50	33	12	4	1	100 (140)
	% ammattimiehistä					
Radio	6	20	5	53	17	100 (123)
Televisio	7	25	3	42	23	100 (122)
Ammattilehdet	58	38	1	3	0	100 (122)
Esitelmätilaisuudet	29	49	7	13	2	100 (121)
Metsäretkeilyt	41	41	3	12	2	100 (123)
Metsätieteelliset tutki-musjulkaisut	20	49	10	18	2	100 (122)
Päivälehdet	14	41	12	31	2	100 (123)
Jatkokoulutustilaisuudet	55	31	7	4	2	100 (122)
Ammattikirjallisuus	40	52	4	4	0	100 (123)
Omat kokemukset	43	37	17	2	0	100 (122)

5. TULOSTEN TARKASTELU

Tutkimuksen tehtävänä oli tuottaa tietoa Suomen Metsätieteellisen Seuran ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisupoliittista suunnittelua ja kehittämistyötä varten. Vaikka kaikki sarjat saivatkin yleisesti melko myönteisen arvion, antavat tutkimustulokset harkinnan aihetta sekä metsätieteellisiä julkaisusarjoja kustantaville yhteisöille että julkaisujen kirjoittajille.

Julkaisujen vastaanottajissa ja ammattimiehissä erottui selvästi toisistaan poikkeavia käyttäjäryhmiä, joiden tutkimusjulkaisuihin kohdistamat odotukset ja tarpeet ovat erilaisia. Tällaisina ryhminä tulivat esiin käytännön metsätalouden palveluksessa työskentelevät ja toisaalta korkeimman opetuksen tai metsäntutkimuksen palveluksessa olevat metsämiehet. Samalla tavoin erottuivat toisistaan metsänhoitajat ja metsäteknikot, sekä nämä molemmat yhtenä ryhmänä korkeamman metsäalan tutkimuksen suorittaneista. Ongelmaryhmän muodostavat lisäksi ne tutkimustulosten hyödyntäjät, joilla ei ole metsäalan koulutusta ja jotka lisäksi eivät ole varsinaisesti metsäalan työnantajan palveluksessa.

Tutkittavina olleiden neljän tieteellisen sarjan väliset erot eivät ole olennaisinta tehdyssä vertailussa, jossa Folia on yleensä saanut myönteisimmät arviot osakseen. Tärkeämpi on havainto, että kaikki vastaajaryhmät kokivat sarjat keskenään suhteellisen samankaltaisiksi.

Tilannetta voitaisiin korjata erilaistamalla sarjoja nykyistä selvemmin eri hyödyntäjäryhmille. Tällöin Acta ja MTJ voisivat jäädä nykyisenkaltaisina palvelemaan ensisijaisesti tutkijain tarpeita ja kansainvälistä tieteellistä vuorovaikutusta. Ne voitaisiin julkaista suurilla maailmankielillä ja varustaa suomenkielisin tiivistelmin. Folia ja Silva tulisi suunnata kotimaiselle metsäammattimieskunnalle suomenkielisinä ja Silva edelleen selvästi aikakauskirjan tyyppisenä. Näiden sisällön kehittämisessä tulisi käytännön metsätaloudessa koettujen tiedontarpeiden olla suuntaa-antavina. Sarjojen ulkoasu voi tutkimuksen tulosten mukaan määräytyä melko vapaasti pelkkien kustannusnäkökohtien perusteella.

Erityisesti Metsätieteellisen Seuran kannattaneet lisätä ponnistuksiaan sarjojensa tunnetuksi tekemisessä nimenomaan käytännön metsätalouden piirissä. Seuran julkaisujen jakelu on perinteisesti rakentunut pääosiltaan jäsenjakelun varaan, mistä seurauksena sen julkaisuja tunnetaan varsin rajoitetusti. Jo nykyisellään Silva olisi melko valmis palvelemaan paljon laajempiakin piirejä kuin Seuran rajattua jäsenkuntaa ja suppeaa tilaajien piiriä. Metsäntutkimuslaitoksen osalta julkaisutoiminnan kiireellisimmät kehittämistoimenpiteet tulisi kohdistaa MTJ:n ja Folian välisen hämärtyneen rajan kiristämiseen luomalla selvä normitus, jolla Folian tyyliä voitaisiin edelleen keventää, sen kuvitusta lisätä ja tekstiä lyhentää. Kaksi viimeainittua toimenpidettä epäilemättä lisäisivät kaikkien julkaisujen käyttökelpoisuutta,

mutta asettavat toisaalta uusia vaatimuksia julkaisujen kirjoittajille ja sarjojen toimitustyölle.

Ainakin siinä tapauksessa, että julkaisujen konkreettiseen erilaistamistyöhön ei ryhdytä, tulisi käytännölle perustaa uusi, laajalevikkinen ja yleistajuinen julkaisusarja. Parhaimmillaan se voisi tehokkaasti palvella koko metsäammattimieskuntaa ja mahdollisesti myös aktiivisinta osaa metsänomistajista.

Kaikissa tapauksissa tiedottamista olemassaolovista julkaisuista olisi liittävä. Tämä käynee parhaiten päinsä julkaisujen aiheuutteloiden määrällä aikaisella levittämällä laajalle ammattivaen keskuuteen. Luetteloihin tulisi liittää ainakin suppeat tiivistelmät kunkin julkaisun keskeisimmästä sisällöstä. Pyyntöihin tai tilauksiin perustuva julkaisujen levittäminen on selvästi mielekkäämpi vaihtoehto kuin jakelulistojen kontrolloimaton paisuttaminen. Ilmeisesti ainakin MTJ:jen osalta jakelulistojen tarkistaminen on käynyt ajan-kohtaiseksi. Ylipäätään kaikkein tieteellisimpien sarjojen suhteen tulisi harkita, olisiko vakiojakelusta järkevää jättää pois siellä nyt vielä olevat metsäteknikot, -työnjohtajat, metsurit ja metsänomistajat, jos näille ryhmille voidaan tietoa ryhtyä tarjoamaan soveliaammassa muodossa.

Tutkimustieto nauttii metsäammattimiesten keskuudessa suurta periaatteellista arvostusta. Tutkimuksen aihevalinnat koetaan oikeaan osuneiksi ja käytännön kannalta keskeisiksi. Siten tutkimustulosten hyödyntäjät kohdistavat tiedontuottajiin joukon odotuksia, jotka tulisi metsätieteellisessä julkaisutoiminnassa ottaa huomioon. Julkaisusarjojen kirjoittajien tulisikin kiinnittää yhä enemmän huomiota tekstinsä laatuun, luettavuuteen ja yksiselitteisyyteen sekä ennen muuta ilmaisun suppeuteen. Mikäli tutkimustieto halutaan saattaa tehokkaasti käytännön metsätaloutta palvelemaan, tulevat tutkijain kirjoittajavalmennus- ja julkaisujen yleiset kielenhuoltokysymykset edelleen pysymään ajankohtaisina.

Lukijatutkimus toi lisäksi esiin eräitä metsäntutkimuksen aloja, joiden kotimaisia tiedotustarpeita tieteelliset julkaisut palvelevat muita tutkimusaloja huonommin. Näiden osalta tulisi harkita myös muita tiedonvälitysmuotoja. Esimerkiksi metsätuhokysymykset ja metsänjalostus ovat aloja, joilla käytännön demonstraatioilla ja retkeilyin tapahtuvalla tiedonvälittämisellä on suuria mahdollisuuksia. Tämä tulisi tutkimuksen muiden tulosten ohella ottaa huomioon metsäntutkimuksen tiedotustoiminnan tulevassa ohjelmoinnissa.

SUMMARY:

READERSHIP STUDY CONCERNING SCIENTIFIC FORESTRY PUBLICATIONS

The aim of this study was to assess the use and importance of the forestry publications issued by the Finnish Society of Forestry and the Finnish Forest Research Institute in disseminating research information. Another goal was to obtain information required for planning publication policy. The material was collected by means of two postal inquiries. For the first of these, called the readership inquiry, a sample of 200 subscribers was taken from the mailing lists of the publications in question. Similarly, for the second inquiry, called the forestry expert inquiry, a sample of 100 professional foresters was drawn from the membership registers of the Union of Finnish Foresters and of the Union of Forest Technicians, respectively. The reply percentage in the readership inquiry was 72 and in the forestry expert inquiry 64.

The type of person who subscribed to the publications in question was in general more educated in comparison to the professional foresters. Slightly more than one third of the subscribers were directly involved in practical forestry. Nearly two thirds were working at the management level, and more than half were working in Helsinki.

Although some publications were read rather regularly, in most cases it was rather intermittent. If the series were available, there was at least some tendency to read them. Thus, the publications seem to have fulfilled some function.

The part in the publications which was most frequently read was the summary. Otherwise, the subscriber merely glanced through the article. The publications were either studied immediately after they had been received, or else the necessary information was sought out when required. The same issue was most commonly used on a number of different occasions. The publications were more commonly used to help the reader keep up with current developments in research in general, than for use in drawing up plans for practical measures. The number of people working in institutes or offices which received the publications on a collective basis, who were familiar with the series varied from four to five.

The articles which were most commonly read in the publications were those concerned with forest inventory work, forest resources and planning, as well as silviculture. Least interest was shown in soil science, forest damages and forest genetics.

People who subscribed to the publications, and especially professional foresters, preferred articles in Finnish which had a summary in a major foreign language. Those holding positions which involved contacts on the international level and who had received higher scientific education, showed a more positive attitude towards publications in which the main section was printed in a foreign language.

The Finnish language used in the publications was considered to be lucid and easily understandable, and the summaries to be more often good than bad. Readability, however, was made difficult by the use of long articles, complicated sentence structure and unfamiliar terminology.

In most cases the subscribers to the publications were satisfied with the present lay-out and appearance of the series. Reprints of only one study were found to be of greater practical use than volumes consisting of several studies.

The differences between various series were not very great. The readability of the text and the quality of a given publication seem to be more dependant on the author than on the publication series. On an average, *Folia Forestalia* received the best comments.

The subject matter of all the series was considered to be rather up-to-date and important for the readers' requirements. Research information was highly valued, but some people having a lower level of education and some professional foresters working in practical forestry, had difficulties in assimilating it in a proper form. The lack of knowledge about some important problems and an insufficient supply of research information in general, were the worst obstacles involved in applying the information than the complicated presentation of the information.

A great shortage of popular research papers was observed. This shortage was comparable to the situation in radio and television with respect to forestry programmes. The professional foresters were of the opinion that there are sufficient scientific research publications already available. People reading the publications considered that they represent sources of information which are comparable to professional literature, professional journals and newspapers and their own practical experience. However, professional foresters considered that even lectures, further education and forest excursions are more important sources of information than the scientific research papers. Conventional news channels, the daily press, radio and television have not attained a significant role in the dissemination of forestry information.